

Alte Drucke

ANTONII || LVLLI BA-||LEARIS, || PROGYMNASMATA || RHETORICA. ||

Lulio, Antonio

Lugduni, 1572

SEPTIMVM PROGYMNASMA.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150772

præclara documenta. CONCLVSIO 3. cap. Par itaque amborum educatio, ad virtutem parrem vtrique gloriâ profectò pariet. *RES gesta usque ad mortem.* Postquam verò excessere ex ephēbis, par vterque robur virtutēque vno in bello præstitit. Primū namque Hēctor Troianorum dux, & Troiæ propugnator, quamdiu vixit, diis auxiliariis & sociis in eo bello stetit: cadēnsque, ruina sua patriæ ruinam secum traxit. Achilles Græcorum dux, qui Troianos omnes præ timore in fugam vertebat, Palladem habuit auxiliatricem: qui etiam occubens, spem omnem victoriæ ademit Achæis. *Et ille quidem victus à Pallade, interiit: hic autem, ab Apolline confixus.* CONCLVSIO 4. cap. Sic ex diis ambo oriundi, deorum manibus occubere: & inde vitæ finem accipere, vnde acceperant initium. EPILOGVS. Quam igitur vita, morsque similes inter se fuerunt, tam similis Achillis censendus est Hēctor. CONCLVSIO. Plura de vtriusque virtute dici poterant, nisi eorū gesta vtrinque simili cum gloria coniuncta essent.

SEPTIMVM PRO-

GYMNASMA.

CHRIA.

Hria quoque laudatio brevis est dicti & sententiæ, personæ alicuius insignis (aut facti, quod rationem habeat sententiæ) in vsum aliquem adhibita.

PROGYMNAS. RHET.

25

*Chria
vnde dicitur*

adhibita. Chria enim Græcis ab utilitate dicta est: & verbis interdum continetur, interdum actione, non rarò etiam utroque. Primi generis est, quòd Plato dicebat, virtutis ramos ex laboribus sudoribusque nasci: alterius, quo Pythagoras interrogatus quanta esset hominum vita, cum brevi se spacio còspiciendum exhibuisset, postea se abscondit, breuitatem vitæ conspectu illo momentaneo meritis. Eodem modo Lacon Lacedæmoniorum dux interrogatus, ubi essent Laconici fines imperij, hasta suæ cuspidem ostendit. Mixta est illa Diogenis, qui puerum contemplatus lasciuientem, eius pædagogum baculo percussit, dicens, Cur hæc doces? Atque hæc quidem genera sunt Chriæ. Tractationis verò capita sunt, laudatio auctoris, interpretatio sententiæ, cum causâ, & eius confirmatione (quæ sumitur à contrariis, à similibus, ab exemplis, à testimoniis veterum) & breui epilogo.

*Tractatio
Chria*

APPENDICES IX.

PRIMA.

Proœmij locum obtinet auctoris laudatio: qui si plura alia dixerit, aut fecerit, per præteritionem incipere licebit: sin minus, locos inuenies in Encomio.

SECUNDA.

Paraphrasis cum Chria ipsa adhibetur. Hęc verbis propriis exponit, si quid fuerit in chria aut figura, aut tropo dictu obscurius, & facti additis circumstantiis.

B 5

TERTIA.

Ratione causam reddimus, cur ita dictum factumue sit. Desumitur autem hæc ex consideratione rerum præcedentium & consequentium & coniunctarum: vt loci, temporis, personæ, rei, finis, modi, materiæ.

QUARTA.

Contrarij scito esse magnam vim, tam ad copiam & ornarum, quàm ad fidem. Dicturus ergo de bello, argumenta inuenies in pace: & dicentem de virtute, vitiorum cognitio plurimum iuuabit. Denique hoc potest contrarium, vt cum eadem dicamus, multa tamen & magna, variæque afferre videamur.

QUINTA.

Similitudo, parabola Græcè dicitur, quæ pro rei natura sumenda est, vt magna magnis, humilia humilibus, iucunda iucundis comparantur: nisi loquaris Ironicè. Dico autem Magna, quæ admirationem habent, aut ipsa per se, aut ex ingeniosa applicatione. Iucunda, quæ sensum aliquem delectant, maximè verò visum, auditum, olfactum: vt prata, flumina, flores, pulchritudo mulierum, virorum, equorum, ædificiorum, concentus vocum, odorum suauitates.

SEXTA.

Argumētum ab exemplo ἄρτυρον dicitur, quia non vbique no bis suppetit. Differt à parabola, quòd hæc res habet cōmuni vsu accedentes, absque certa persona: exemplū autem raro

rarò fit, & personam habet, aut simile quippiam personæ, quod imitari debeamus.

SEPTIMA.

Testimoniorum duo sunt genera, diuinum & humanum: argumenta quoque Inartificialia eiusdem prorsus rationis cū ipsa chria. Hæc sunt oracula, prædictiones, sacra scriptura, sanctiones principum, dicta poetarum, oratorum, philosophorum, virorum fortium.

OCTAVA.

IN epologo paucis reperitur chria, cum thesi ipsa, propter quam est allata. Valerius Maximus (apud quem hoc exercitamenti genus vel vnicum tractatur) sæpius vitur acclamatione in fine.

NONA.

Illud autem non est prætermittendum, in quo etiam te exerceri non parum cupio, personam per omnes casus posse variari: vt per nominatiuum, genitiuum, datiuum, accusatiuum, vocatiuum, & ablatiuum: vt, Socrates aliquando rogatus dixit: Socratis illud, Quæ supra nos, nihil ad nos. Similiter & per omnes modos verbi: vt, Alexander dixit, dic Alexander: vtinam Alexander nunc viueret. Si Alexander viueret, quid de militibus nostræ ætatis loqueretur? Alexandrum dixisse ferunt.

EXEMPLVM CHRIAE. EX

APHTHONIO.

Isocrates dicere solebat, disciplina amaram radicem,

radicem, fructus verò suaves. EXORDIUM
per præteritionem. Admirari decet Isocratem, qui
 artes non solum clarissimo nomine illustravit,
 sed etiam exercitatione sua docuit, quantum pos-
 sent. Et maius quidem ab Isocrate artibus præ-
 conium tributum est, quam is ab artibus acce-
 perit. Longum igitur esset enarrare, quam bene
 meritis de hominum vita fuerit, vel regibus le-
 ges dando, vel priuatum quemque monendo.
 De disciplina verò ipsa, Deus bone, quam mul-
 ta philosophatus est! PARAPHRASIS. Ama-
 tor, inquit, disciplina à laboribus inchoat, qui
 in usum vtilitatemque desinunt. Ceterum quid
 hac philosophia intellexerit, ex sequentibus su-
 spiciemus magis. RATIO. Discipline quidem
 studiosi à literarum professoribus examinatur:
 quos propius accedere timor est, relinquere ve-
 rò imperitia. Metus pueros semper tenet, siue
 præsentibus sint, siue expectentur. Succedunt præ-
 ceptoribus pædagogi, visu quidem terribiles:
 sed multo tamen formidolosiores, cum afficiunt
 verberibus. Formido periculum antecedit, &
 formidinem poena subsequitur. Errata puerilia
 castigant, nec minus etiam examinant officia
 domestica. Pædagogis difficiliore sunt paren-
 tes: de viis inquirunt, accedere compellunt, su-
 spectum habent forum: & si quando opus a-
 nimaduersione sit, naturæ obliuiscuntur. Verum
 enimvero qui in pueritia in rebus huiusmodi
 fuerit versatus, cum ad virilem ætatem perue-
 nerit, virtute coronabitur. A CONTRARIO.

Quod

Quòd si horum metu deterritus, primùm quidem præceptores fugiat, deinde parentes deuiter, ac denique custodes auerfetur: dicendi scientia carebit, & vnà cum metu in perpetuū eloquentia priuabitur. Hæc quidem sunt, quæ Isocratē induxerunt in eam sententiam, vt radicem eruditionis diceret esse amaram. SIMILITVDO. Nam quēadmodum agricolę cum labore terrę semina mandant, fructus autem maiori cum voluptate colligunt: ad eum modum, qui ad studia literarum se contulere, gloriam sibi apud posteros non aliunde quàm ex laboribus pariunt. EXEMPLA. Sed Demosthenis vitam consideremus, oratorum omnium vt laboriosissimam, sic omnium postea redditam clarissimam. Is enim tanto fuit studio, vt comam capitis ornamentum aliquando deposuerit: id ornamenti optimum ratus, quod à virtute procederet: & quæ alij in voluptates absumunt, ea Demosthenes lucubrationibus impendebat. DICTA SAPIENTVM. Quare Hesiodum laudare atque admirari par est, qui virtutis viam asperam dixit, verticem verò planum. Eandem nanque sententiā ambo exponunt, etsi verbis quidem dissentiant.

EPILOGVS. Quæ si rectè considerentur, Socratem meritò laudandum & audiendum esse ducemus, sapientissimè de disciplina philosophatum.

OCTA